

Wójcik, Zbigniew J.

Wrocławskie spotkania etnologów i historyków nauki poświęcone polskim badaniom kultur ludowych na świecie

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 42/1, 173-175

1997

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WROCŁAWSKIE SPOTKANIA ETNOLOGÓW I HISTORYKÓW NAUKI POŚWIĘCONE POLSKIM BADANIOM KULTUR LUDOWYCH NA ŚWIECIE

W dniach 5–5 X 1996 r. w Muzeum Narodowym we Wrocławiu odbyło się międzynarodowe sympozjum naukowe pn. *Polskie opisywanie świata. Od fascynacji egzotyką do badań antropologicznych*. Sympozjum zorganizował dr Antoni Kuczyński, znany etnolog i historyk nauki. Wspierali go pracownicy różnych instytucji i organizacji: Muzeum Etnograficznego – Oddziału Muzeum Narodowego we Wrocławiu, Katedry Etnologii Uniwersytetu Wrocławskiego, Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego oraz Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”. W spotkaniu uczestniczyło ponad 100 osób z różnych ośrodków naukowych w kraju oraz dr Tamara Beirašauskaitė z Instytutu Historii Litwy w Wilnie. Względy techniczne zdecydowały, że zapowiedziane referaty etnografów ukraińskich nie zostały przedstawione na sympozjum. Zostaną one jednak ogłoszone w tomie, który obecnie przygotowany jest do druku.

Sympozjum *Polskie opisywanie świata* kończyło cykl imprez naukowych, zorganizowanych w związku z jubileuszem 100-lecia Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego. Jednocześnie było wprowadzeniem do kolejnych sympozjów międzynarodowych. Jedno z nich, przygotowywane przez dr Kuczyńskiego w 1997 r. poświęcone zostanie problemom Syberii w historii i kulturze narodu polskiego.

Spotkanie etnologów we Wrocławiu było imprezą bardzo udaną. Organizatorom udało się pozyskać do współpracy przedstawicieli wszystkich wiodących ośrodków naukowych w kraju, w tym zwłaszcza znanych historyków etnografii z Poznania: Marię Paradowską, Zbigniewa Jasiewiczza i Aleksandra Posern-Zielińskiego. Obok nich występowali młodzi etnologowie, mający za sobą jednak wieloletnie studia etnologiczne na różnych kontynentach.

Program sesji nawiązywał koncepcyjnie do wystawy *Polskie opisanie świata*¹, tzn. ujęty został wg regionów badawczych, podporządkowanych kontynentom: Europie, Amerykom, Afryce i Australii oraz Azji. W praktyce okazało się to trudne do utrzymania, gdyż wielu badaczy nie ograniczało się do jednego kontynentu. Jeden z referatów (Stanisława Czarneckiego o badaniach Rudolfa Zuberera w Ameryce) miał charakter naukoznawczy i dotyczył różnych postaw uczonych. Wystąpienie Bronisława Pasierba (*Henryk Arctowski i Jan Czekanowski w roli ekspertów na konferencji wersalskiej w 1919 r.*) to typowy przykład rozważań politologicznych z odwołaniem się do zagadnień etnicznych. Barbara Barska zdała sprawozdanie z własnych prac etnograficznych (*Organizacja przestrzeni w Mzabicie*). Osobliwością spotkania był referat Janusza Jaskulskiego i Mariusza Kairskiego pt. *Borys Małkin i jego badania nad Indianami Ameryki Pd.* Małkin to bowiem jeden z największych – zawodowych – kolekcjonerów okazów egzotycznej przyrody i kultury materialnej w Ameryce. Uczestniczył w spotkaniu, obiecując w dalszym ciągu wspierać swymi zbiorami polskie placówki muzealne.

Niektóre referaty dotyczyły szeroko rozumianej kwestii badań etnograficznych na świecie (m.in. Zbigniew Jasiewicz – *Badania pozaeuropejskie i ich miejsce w etnologii polskiej*, Edward Pietraszek – *Etnografia polska na pograniczach (XIX/XX w.)*, Mieczysław Trojan – *Postrzeganie przez polskich podróżników cywilizacyjnych dysproporcji na kontynencie europejskim (XIX/XX w.)*).

Stosunkowo dużą grupę stanowiły referaty o kolekcjach etnograficznych w muzeach polskich (m.in. Anna Styczyńska – *Pozostałość aktowa Miejskiego Muzeum w Łodzi jako źródło do badań polskiego opisanie świata*, Jacek Łapott – *Historia zbiorów pozaeuropejskich w Muzeum Narodowym w Szczecinie*, Jerzy Roś – *Dr Bogdan Szczygieł i olkuskie Muzeum Afrykanistyczne*). To bardzo ważna strona działalności badawczej etnografów. Wiele eksponatów stanowi bowiem już jedyne źródło studiów porównawczych.

Podkreślono już, że zasadniczy układ sesji pomyślany został regionalnie. Większych i mniejszych obszarów dotyczyły różne referaty, niekiedy ujmujące problemy bardziej ogólne, a czasem zagadnienia szczegółowe. Oto niektóre z nich: Elżbieta Kulak – *Hiszpańskie tańce ludowe w polskich opisach podróży*, Dariusz Rott – *Pierwszy opis Islandii z 1638 r.*, Bogdan Rok – *Wyobrażenia o ludach świata w kalendarzach polskich XVIII w.*, Maria Paradowska – *Polskie XIX-wieczne penetracje etnograficzne w Ameryce Łacińskiej*, Aleksander Posern-Zieliński – *Polskie badania etnologiczne w Ameryce Łacińskiej (po 1945r.)*, Zbigniew Wójcik – *Człowiek w pierwotnym środowisku Ameryki Południowej*, Ryszard Vorbrich – *Afryka z bliska i oddali*, Arkadiusz Żukowski – *Polskie badania etnologiczne w Afryce Południowej*, Antoni Kuczyński – *Obraz Kazachstanu w polskiej literaturze zesańczej XIX stulecia*, Anna Graff – *Zesańcy polscy w radzieckiej Azji Środkowej w czasie II wojny światowej*, Marek Tracz – *Świeckie oblicze świętego miasta – Jerozolima w polskich XIX-wiecznych relacjach pielgrzymich*.

Ponad przedstawione grupy problemowe referatów wybijała się wiązka wystąpień poświęconych poszczególnym twórcom. Tamara Bairašauskaitė mówiła o Antonim Muchlińskim i jego studiach nad problematyką tatarską i żydowską, Wiktoria Blacharska (poza charakterystyką pozaeuropejskich zbiorów Muzeum Narodowego w Gdańsku) przedstawiła relacje Jerzego Forstera z wysp na Morzach Południowych, Barbara Kopydlewska scharakteryzowała dorobek Alfreda Lecha Godlewskiego, Wojciech Bęben mówił o Bronisławie Malinowskim, Franciszek Rosiński – o Benedyckie Polaku, Barbara Kohitnicka – o Konstantym Podhorskim, Joanna Bar – o Janie Czekanowskim, Antoni Kuczyński – o Bronisławie Zaleskim, Janusz Kamocki – o Marianie Raciborskim i Marianie Siedleckim, a Filip Wolański – Andrzej Jordanie.

Względy techniczne spowodowały, że w sesji nie mogli uczestniczyć etnografowie ukraińscy. Nie uczestniczyli w spotkaniu także niektórzy specjaliści polscy, przebywający wówczas za granicą. Mimo to ich opracowania ukażą się w przygotowywanej już do druku księdze referatów. Będzie to pierwszy, tak szeroko

ujęty, zestaw studiów o polskim wkładzie do poznania kultur ludowych i plemiennych na świecie.

W uzupełnieniu tych informacji dodamy, że organizatorzy przygotowali dla uczestników sesji zestawy publikacji wiążących się z poruszonymi zagadnieniami. Wśród nich była druga edycja książki Antoniego Kuczyńskiego *Syberia. Cztery lata polskiej diaspory* (Wrocław 1995 r.) oraz *Ludy i kultury Europy w relacjach Polaków* (wybór i opracowanie Mieczysława Trojana, Wrocław 1995 r.).

Przypis

¹ Patrz sprawozdanie: „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” T. 41 s. 198.

Zbigniew J. Wójcik
(Warszawa)

SYMPOZJUM POLACY RAZEM WARSZAWA, 7 X 1996

Pod patronatem przewodniczącego Komitetu Badań Naukowych prof. Aleksandra Łuczaka odbyło się w Domu Technika w Warszawie sympozjum *Polacy Razem*. Organizatorem była Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT, w spólnie z Fundacją Polonia, Stowarzyszeniem Techników Polskich w Wielkiej Brytanii (członkiem FSNT NOT), Polskim Towarzystwem Naukowym na Obczyźnie oraz Fundacją „Warszawa 2012” i Akademią Inżynierską w Polsce. Celem sympozjum było:

- prezentacja osiągnięć i dorobku wybitnych polskich specjalistów, działających na Obczyźnie i w Kraju, w zakresie nowoczesnej techniki i technologii, w dziedzinie lekkich konstrukcji przestrzennych, architektury i urbanistyki;
- zbliżenie elit intelektualnych w dziedzinie techniki;
- wymiana doświadczeń i nawiązanie ściślejszej współpracy pomiędzy środowiskiem kadr technicznych w Kraju i na Obczyźnie.

Obrady otworzył Sekretarz Generalny FSNT NOT Kazimierz Wawrzyniak, przewodniczący Komitetu Organizacyjnego Sympozjum.

W I części, której przewodniczył prof. Jan Lech Lewandowski (FSNT NOT), wygłoszono trzy referaty generalne: 1. *Dorobek techników polskich w Wielkiej Brytanii* – prof. Stanisław Portalski (Stowarzyszenie Techników Polskich w Wielkiej Brytanii) oraz 2. *Technicy w służbie społecznej w Wielkiej Brytanii* – prof. Mieczysław Sas-Skowroński (Polskie Towarzystwo Naukowe na Obczyźnie); 3. *Wkład inżynierów i techników polskich w rozwój nauki, techniki i gospodarki*